

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Commentariorvm, Ac Dispvationvm In Primam Partem Sancti Thomæ Tomvs ...

Complectens Quæstiones à XXVII. vsque ad LXIV. & à Quæstione CVI.
vsque ad CXIV.

Vázquez, Gabriel

Antverpiæ, 1620

An recte dici possit, Pater est sapiens, vel sapit sapientia genita. c. 6.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-81000](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-81000)

16. Soluitur ratio Durandi.

damento à nobis iam confutato disp. 111. c. 2. nimirum actus notionales non esse operationes intellectus, & voluntatis: sic enim manifeste sequeretur, nullum in illis includi respectum ad aliquid aliud, quam ad personam productam. Idem omnino sequeretur, si vera esset aliorum sententia, quam disputat. 112. etiam impugnauimus, qui quamuis dicant actus notionales esse operationes voluntatis, & intellectus, addunt tamen, illas non esse intelligere, & diligere formaliter, ne has operationes in notionalibus includi. Sed quia, ut ibidem explicatum est, intellectio in dictione, & dilectio in spiratione productionis; necessario fit, ut actus notionalis ratione essentialis, quem includit in se, & quem relatione sua modo peculiari determinat, & modificatur, in res alias, quam in terminum productum feratur. Unde etiam prouenit, ut actus notionalis ratione essentialis, quem continet, super ipsum principium reflecti possit. Sed quia, cum additur terminus in casu effectiuo denotatur actio notionalis peculiari illo modo modificas essentialis, non potest cuius personæ conuenire, sed illi tantum, quæ est principium illius; ideo non dicemus, Spiritus sanctus diligit se seipso; sicut dicimus, pater, & filius dilignant se Spiritu sancto. Hæc doctrina colligi videtur ex Bona. in 2. dist. 32. a. 1. q. 1. ad penult. argum. ex qua plene fatish argumentis Durandi.

Bonauent.

17.

Alij vero sic obiciunt, quamuis actus notionalis dicendi significatus hac voce, dicitio, ordinem habeat ad res dictas medio verbo: tamen dilectio notionalis proxime respicit res dictas, non medio amore producto: quin potius prius origine dilectione notionali, ut origine & operatione, diliguntur res à Patre, & Filio, quam Spiritus sanctus producat. Ego vero hanc differentiam inter dilectionem, & dictionem intelligere nequeo: sicut enim dicitio non prius fertur in res dictas, quam in verbum, sed simul producit verbum dicendo, & in eo ut in termino actionis dicendo, cetera simul, quæ ad illius productionem per se conducunt: cur non idem de dilectione dicendum est, ut eadem simul dilectione producat Spiritus, neque prius intelligatur productio Spiritus sancti terminata ad res alias dictas, quam ad ipsum Spiritum sanctum, qui simul est res dilecta & producta? Simul igitur Pater & Filius diligendo Spiritum sanctum producant, & producendo diligant ipsum, & in eo, ut in termino suæ dilectionis, res alias, quæ in illius productione per se comparantur. Et hæc ratio in casu effectiuo fit illa denominatio: quia in termino producto includitur etiam ille spectus ad res alias dictas, ut supra explicatum est.

Pater, & Filius simul producant Spiritum sanctum, & diligunt ipsum.

CAPVT V.

Qua ratione dici possit, Spiritus sanctus diligit se, seipso.

18. Spiritus s. se diligit amore essentiali non tamen notionali.

Nonnulli Thomistæ noluerunt concedere hanc propositionem, Spiritus sanctus diligit se seipso, tum quia denominatio illa in casu effectiuo tribui non potest Spiritui sancto tanquam termino producto per operationem, neque enim à seipso productus est; neque tanquam principio, quia principium dilectionis in Spiritu sancto est sua essentia, seu voluntas: ergo, quamuis dicere

possemus, diligit se sua essentia, aut sua voluntate: tamen dici non potest, diligit se seipso. Placuit S. Th. hilominus doctrina S. Tho. in 1. d. qu. 1. a. 2. ad. vii. q. Maslij in 1. qu. 35. a. proposit. 4. post conclusionem respondentem questionem, qui putant distinctionem esse. Aut enim sermo est de notionali dilectione, & propositio negari debet, quia hæc dilectio non continet Spiritui sancto, ut omnibus compertum est: aut sermo est de essentiali, & concedenda est: tunc autem casus essentialis, sicut non denotat principium quo, quale est essentia, seu voluntas: sed principium, quod, nimirum personam: sic enim dicere consueuimus, Petrus intelligit aut fecit hoc vel illud seipso.

Addit deinde S. Tho. si ab actu dilectionis notionalis separarem ordinem & relationem originis, ita ut sola remaneat dilectio secundum rationem dilectionis, dici optime posse, Spiritum sanctum se diligere dilectione non tantum essentiali, sed etiam personali. Ego vero non video, quo pacto ablata relatione originis manere possit dilectio, quæ non esset essentialis, quæ quamuis personæ Spiritus sancti conueniret, communis nihilominus omnibus esset. Quod Spiritus sanctus peculiari ratione dicitur amor, hoc solum contingit ratione relationis amoris producti: cumque verbum, diligere, ex se potius significet operationem voluntatis communem, & communiter non usurpatur pro notionali nisi aliquid addatur, absque vlla distinctione dici potest, Spiritus sanctus diligit seipso.

CAPVT IV.

An recte dici possit, Pater est sapiens, vel sapiens sapientia genita.

Existimauit aliquando Augustinus hanc propositionem veram esse, pater est sapiens sapientia genita, hoc est, filio. Ita docuit libro 83. quaestio num. 23. sed postea melius sentiens sententiam mutauit 1. libr. retract. cap. 20. & aliis locis à nobis allegatis disp. 142. cap. 1. Eius retractationem merito amplectuntur Scholastici S. Tho. in 1. d. 32. quaest. 2. art. 1. Bonau. art. 2. qu. 1. Scotus qu. 2. §. 46. secundam questionum, Capreolus qu. 1. art. 2. Gabriel qu. 1. qui omnes cum concedant illam propositionem, de qua hæctenus disputatum est, pater dicit se, & creaturas verbo suo, hanc tamen, pater est sapiens sapientia genita; omnino negant. Eorum ratio est, quia cum, dicere, significet productionem; & sapientia genita, seu verbum sit terminus illius; sapienter, qui est principium huius dictionis, & verbi recte potest denominari à verbo in casu effectiuo, iuxta ea, quæ paulo ante tradita sunt: ac verò cum dicimus, esse sapientem, non significamus actionem, sed effectum formalem sapienter, quare cum Deus Pater sic sapiens sua essentia, non autem filio tanquam formas dici non potest, pater est sapiens sapientia genita.

Ceterum an dici possit, Pater sapiens sapientia genita, videtur eadem ratio: nam verbum, sapiens, non effectum formalem, sed operationem significat. Nihilominus Scotus loco citato, & Gab. quaest. illa prima 3. in fine negat hanc propositionem: quia sapere, sicut etiam intelligere, sumitur essentialiter: actus autem essentialis non respicit personam productam; quare ab illa persona, quæ dicitur intelligere & sapere, tanquam à termino actionis neque

neque vero denominari potest tanquam à principio: constat enim, sapientiam genitam non esse patri principium sapiendi & intelligendi: ergo nullo modo fieri potest talis denominatio. Dicit aliquis sapientiam genitam comparari cum patre sicut principium (vt aiunt) sub authoritativum: qua ratione concedit Magister in 1. dist. illa 32. hanc propositionem, *Pater creavit omnia verbo suo*. Nihilominus hac ratione propositio illa prior concedi non potest; nam ideo dicitur pater creasse omnia verbo suo, quia ratio ideo appropriatur filio, vt infra q. 45. in notationibus art. 6. dicemus; eo quod sit per intellectum, non quia reuera sit proprium illius esse loco ideo: nam omnes personæ Trinitatis æque conueniunt ad productionem creaturarum.

Verum Scotus & Gabr. concedunt hanc propositionem, *pater intelligit, aut sapit in verbo suo*, sicut etiam dicitur sapere aut intelligere in essentia sua: creaturas enim (quæ habent rationem secundarij obiecti) dicitur pater intelligere in primatio obiecto suo, quod est verbum: nam & verbum patri creaturas representare, probatum manet disput. 144. cap. 2.

Ego vero non video, cur concedi non possit illa propositio, *pater intelligit & sapit verbo*: hæc namque duo verba actionem significant, non effectum formalem: & quamuis essentialem operationem denotent, vsurpari tamen possunt pronotionali: ergo sicut dicimus, pater dicit verbo suo, sic etiam dicere possumus, pater intelligit & sapit verbo suo, quod est nata sapientia. At vero dici nequit, *pater est sapiens sapientia genita*, quia denotatur eo modo loquendi effectus formalis, vt supra dicebamus. Et quidem ego nullam differenciam, aut nullius sane momenti, inuenio inter hæc duo, in verbo suo. & sine præpositione, verbo suo: vtroque autem modo loqui licet, quia verbum est terminus operationis notionalis, vt explicatum est.

C A P V T V I I.

Qua ratione dici non possit filius sapiens sapientia genita vel ingenita.

Hanc propositionem tractant S. Tho. in 1. d. 37. q. 2. artic. 2. Gabr. q. 1. art. 1. & 2. Durand. quæst. 2. & Capreolus loco citato: & pro illius explicatione S. Thoma, & Capreolus notant, has duas propositiones a & per causam significare, ita & præpositio a genus causæ efficientis magis communiter denotet; sed præpositio per omne genus indistinctum significet: cumque in diuinis sit veluti genus causæ efficientis, nempe principium originis; quoties vtimur hac præpositione a originem denotare videmur. Est etiam genus causæ formalis, sola tamen nostra consideratione, qua aliquid tanquam formam in Deo apprehendimus, & aliud veluti effectum illius, quod genus causæ præpositione illa, per, possemus significare.

Hoc supposito primum docet sanctus Thomas Durandus, & Capreolus huius propositionis, *Filius est sapiens sapientia genita*, posse esse duplicem sensum: nam si ablatiuus denotet ordinem originis, & genus quasi causæ efficientis, idem est, ac si dicamus *sapientia genita*. Est autem hoc modo falsa propositio, filius enim non habet à sapientia genita, hoc est, à se antequam à principio per originem esse

sapientem, vt manifestum est: contra vero eodem sensu dicere possemus, *Filius est sapiens sapientia ingenita*, hoc est, à sapientia ingenita, vel, per sapientiam ingenitam, qua est pater, habet esse sapientem, ab eo namque per originem accipit sapientiam, &c. Si vero ablatiuus, *sapientia genita* denotet ordinem, seu habitudinem quasi causæ formalis, adhuc falsa est propositio, *Filius est sapiens sapientia genita*; eo quod sapientia, qua est sapiens, est ipsa essentia, hæc autem non est genita. Quare potius dicemus etiam in hoc sensu, *Filius est sapiens sapientia ingenita*: vel per sapientiam ingenitam, nam & præpositio, per, causam veluti formalem denotare potest, vel denique tertio ablatiuus ille, *genita sapientia*, denotare potest ordinem quasi causæ tubiectiua & materialis, sicut cum dicimus, homo seipso intelligit, seipso est sapiens, vel per seipsum, & hoc modo concedi posset propositio, filius est sapiens sapientia genita. Est enim seipso sapiens, ipse autem est genita sapientia, quamuis hic modus loquendi, vt notauit Durandus, valde impropius sit.

Addit vltimo Gabr. ex eadem doctrina, partem æternam dici posse aliquo modo sapientem sapientia ingenita, vel per sapientiam ingenitam, secundo, & tertio modo explicatis; non tamen esse sapientem vel à sapientia ingenita, quia à nullo accipit per originem esse sapientem, vel sapientia seu per sapientiam genitam, quia nullo modo per filium sapiens est.

DIS PVT. CLII.

An Pater & Filius diligant creaturas Spiritu sancto.

Prior Scholasticorum opinio. cap. 1.
Paterem, & Filium vere dicendos esse diligere creaturas Spiritu sancto. probabilius opinio fert. cap. 2.

C A P V T I.

Prior Scholasticorum opinio.

Non desunt, qui hanc propositionem, *Pater, & Filius diligunt creaturas Spiritu sancto*, falsam esse asseruerent, etsi præcedentem veram esse concedant: præcedens namque, de qua nobis proxime fuit controuersia, est Aug. & aliorum patrum, vt notatum est: hanc autem propositionem apud Patres non inuenimus, sed ab aliquibus tantum Scholasticis tradita videtur. Scotus igitur in 1. dist. 32. q. 2. ad vlt. arbitratur falsam esse hæc propositionem hac ratione. Amor, quo pater & filius dici possunt diligere creaturas Spiritu sancto, sine dubio est notionalis: namque de essentiali controuersia non est; sed neque de notionali vera esse potest propositio, eo, quod hic amor solum dicitur esse illius obiecti, quod vt primarium & per se respicit, aut saltem quod necessario comitatur primarium, creaturae autem nec sunt obiectum primarium notionalis dilectionis, nec comitantur necessario primarium obiectum, quod est essentia Dei, quia contingenter & libere diliguntur, ergo dilectio notionalis non dicitur esse creaturarum, quia tamen pater & filius necessario comitantur essentiam, quæ est primarium obiectum, ideo non solum dicuntur notionali dilectione essentiam diligere, verum etiam se ipsos.

Hæc